

Anayasal otokrasi ve Kurucu Meclis

Kırılmış halde anketlere ve istatistiklere yansıyan toplumsal huzursuzluk artıkça, siyaset sahnesinin ünlülerinin çapsızlığı da daha belirgin hale geliyor. Parlamenter sistem savunucularının uzattığı mikrofonlara konuşan herkes pahalılıktan ve yoksulluktan yakınsa da onların faturayı kime ve nerede keseceği “milletin temsilcileri” için hâlâ endişe konusu, her renkten olanları için. Meclisin bir yarısı, ona katılmaya can atan yeni aktörlerle birlikte, diğer yarısına yükleniyor, “demokrasiyi yok ettiniz, ekonomiyi batırdınız” diye. Diğer yarısı ise, “milleti vesayet rejiminden kurtardık, ülkeyi imar ettik” diye savunuyor kendini, yeni vasinin karşısında önünü ilikleyerek. Ve bunlar, yetkileriyle birlikte ruhunu da kaybetmiş, işlevsizleşmiş bir meclisteki partilerin yöneticileri, sözcüleri. Hepsinin çapı meclisin daralan koridorlarıyla, küçülen salonlarıyla, işlevsizleşen varlığıyla sınırlı. Meclis yetkilerini anayasa yoluyla “halkın seçtiği”, yani “halkı temsil eden” Cumhurbaşkanına devretmişse, “halkın vekillerinden” oluşan bir meclise ne gerek var? 2017 anayasasının uygulamada yarattığı çelişki işte bu.

Anayasa “halk adına” yürütme yetkisini Tek Vekil olarak Cumhurbaşkanına devretti ama ardından yasalarda yapılan onca değişikliğe, onca Cumhurbaşkanlığı kararnamesine karşın devletin kurumları arasındaki yeni yetki alanlarını pürüzsüzce tarif edemedi. Edebilmesi de mümkün değil. Zira anayasa kuvvetler ayrılığı (burjuva demokrasisi) ilkesini kağıt üzerinde öngörüyor, bazı kurumlar da bunu gerçek sanıyor. Eğer yargı, örneğin Anayasa Mahkemesi, “halkın vekiline” biat etmezse “halka” ihanet etmiş olmaz mı? Ya da devlet bürokrasisi hâlâ “halk” için çalışmanın onun tek ve egemen vekilinin emirlerine uymak olduğunu kavrayamazsa “devletin birliği ve bütünlüğü” nerede kalır? Eğer öğrenciler “halkın vekilinin” üniversiteye rektör atmasına karşı çıkarlarsa, devlete (halka) karşı ayaklanan “teröristler” haline gelmezler mi (hani cesaret etseler onun istifasını bile isteyecekler!)? Aynı şey, Baş Vekil’in imzaladığı asgari ücreti protesto edip sendika talep eden işçiler için de söz konusu değil mi? Bunca gözaltı, tutuklama, ceza, bunca dayak, işkence “halkı” korumak için değil mi?

O halde ortada bir yetki ve kavrayış kargaşası var. Kurumlar arasında anlaşmazlıkların, hele hele çatışmaların olması rejimi krize sürükler. Her renkten çapsız siyaset aktörü şimdi krize dalmadan önce rejimin bu haline çözüm arıyor, öneri geliştiriyor. Ama hukuk gelişmelerin peşinden koşuyor, siyasiler mücadelelere yasal çözümler üretmeye çalışıyor. Oligarşi, finans kapital, neoliberaler, faşistler, cumhuriyetçi küçük burjuvazi, Kürt siyaseti, hepsi birden “yeni sistem” arayışında.

Tek Adam’ın “yepyeni bir sivil anayasa” önerisi bu arayışlara heyecan kattı. “İyileştirilmiş parlamenter sistem” taraftarları sanki yarı yolda yakalanmışlar gibi bu önerinin sadece bir “gündem saptırması” olduğu yargısıyla yukardan gelen darbeyi savuşturmak istiyorlar. Onlara göre gerçek gündem ekonomik kriz, hayat pahalılığı, pandemi. Ama halkın sırtına yüklenen bütün bu ağırlıkların tek ve gerçek sorumlusunun Tek Adam ve onun başkanlık sistemi olduğunu bizzat kendileri söylemiyorlar mıydı? “Gerçek” dedikleri sorunların çözümünü Tek Adam rejiminden kurtulmak olduğunu ileri sürüp yeni anayasa taslakları hazırlamıyorlar mıydı? Sadece tarihi kavramalarını imkansızlaştıran ideolojileri ve politik inançları nedeniyle değil, ama aynı zamanda devrimden kaçmak için icat edip kendilerinin de inandıkları sahte gerekçeler nedeniyle zamanın ruhunu kavrayamayan küçük burjuva cumhuriyetçiler veya AKP’nin ilk yıllarını sırf kendileri de o vakitler orada olduğu için Altın Dönem ilan edip zaman tüneline geri yürüme hayalleri kuran burjuva liberaller, halkın kurtuluşunu sahte ütopyalara havale etmenin ötesine geçemiyorlar. Çapları ütopyaları kadar dar.

“Hukukun üstünlüğü”

Devlet Bahçeli zamanında “Cumhurbaşkanı anayasaya aykırı davranıyor” demişti, yürütmeye çok karışıyor, parti liderliğini sürdürüyor gibi gerekçelerle. Hukuk hemen yardıma koşmuş, 2017 anayasası ile “tarafsız” cumhurbaşkanının partili olması, tüm yürütme yetkisini kendisinde toplaması “halk tarafından” onaylanmıştı. Ama yasama ve yargının bağımsızlığı kağıt üzerinde kalmıştı. “Halkın Vekili” uygulamada bu “sorunun” da üstesinden gelmesini bildi. “Halkın vekilinin” yayımladığı kararnameler “millet vekillerini” rahatlatıyor, iş hacimlerini, mesai saatlerini kısaltıyordu; değerli vakitlerini de yürütme

tarafından meclise sevk edilen yasa tasarılarını kabul etmek için düğmeye basmaktan başka bir şey için harcamaktan kurtuluyorlardı. Ama ya muhalefet yetkisiz de olsa mecliste çoğunluğu ele geçirirse? Seçim yasasındaki oynamalar ile buna bir çözüm bulunabilir, ama önemli olan “yeni sistemin” bu doğrultuda düzeltilmesi, yasamanın tam anlamıyla Cumhurbaşkanına devredilmesi, ki bu da bir anayasa meselesi haline geliyor.

Üstelik rejimin sözcülerine göre, ne kadar hukukun önünden koşulsa da anayasal düzeyde çözülmesi gereken sorunlar bulunuyor. Meclis başkanı Şentop, “Anayasa Mahkemesi’nin anayasanın korunması için Meclis’e tembihte bulunması yetki aşımıdır” diyor. O zaman AYM’nin yetkilerinin tekrardan tanınması, “Baş Vekili” aracılığıyla halka biat etmesi sağlanmalı; örneğin tüm AYM üyelerinin “halk adına” onun tarafından seçilmesi sağlanmalı. Ya Sayıştay? Oligarşik burjuvazinin yem ambarı Varlık Fonu’nun denetimi belki yasa veya kararname yoluyla engellenebilir ama neredeyse tamamı Tek Parti’nin kayyumları tarafından idare edilen koca bir devlet kurumları sisteminin kirli çamaşırlarının güneş altına serilmesinin engellenmesi, denetçi kurumun yetkilerinin “yeni hukuk sistemi” içine çekilmesiyle, yani yetkisizleştirilmesiyle mümkün olabilecek gibi gözüküyor.

Bir de, Başkomutanı İmam Hatip çıkışlı bir sivil olan bir devletin “tamamen sivil” bir anayasaya ihtiyaç duyuyor olması garipsenebilir, ama belli ki Bonapartizm daha fazlasına ihtiyaç duyuyor. Dışişleri deneyimli “monşerlerden” temizlenip ayakkabı kutusu imalatçılarıyla doldurulmuştu ama “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” sloganıyla kodlanmış ve tüm komutanlar gibi savaşı en son çare olarak gören yüksek rütbelilerin savunma ve savaş strateji ve taktiklerinin belirlenmesinde söz sahibi olmaları, belli ki ne Ergenekon ne FETÖ ne de benzeri operasyonlarla engellenemiyor. Gerçi Akdeniz’de Türk gemisinde yapılan arama sırasında Cumhurbaşkanı bulunamadığı için tek bir karar dahi alamayan eski genel kurmay başkanı ve şimdinin Savunma Bakanı’nın dört saat boyunca Başkomutanından emir beklemesi, onun asla “yetki aşımında” bulunmayacağını göstergesi olmuştu. Ama bunun da “sivil anayasa” aracılığıyla “hukukileştirilmesi”, garanti altına alınması gerekiyor.

Bonapartizm, inşa ettiği rejimde kurumlar arasında yetki çatışmalarının

olabileceğini gördü. Sözcüleri, rejim henüz inşa aşamasında olduğundan “bazı yetki aşımalarının söz konusu olabildiğini” kabul ediyor. Tadilat yetmiyor, yeni bir anayasaya ihtiyaç duyuyorlar. Belki şimdilik sadece bir gündem saptırması gibi gözüküyor ama otokrasinin gerçekten anayasal güvenceye kavuşturulması gerekiyor, en azından savunucularının hukuki güvencesi bakımından.

Muhalefet neye muhalif?

Oligarşi ve finans kapitalin çeşitli kesimleri tarafından desteklenen otokratik rejim kendi gerçekliğini uygulamaya döküp buna yeni bir anayasa kılıfı geçirmeyi önerince, ılımlı İslamcılar, merkez sağ milliyetçiler ve liberaller, sosyal demokratlar, ulusalcı solcular bir ikileme karşılaştılar: Kendi bürolarında hazırlamakta olup birbirlerine tüyo verdikleri anayasa önerilerini ya da “yeni sistem ilkelerini” mi öne sürecekler, yoksa Tek Adam’ın “gündem saptırması” karşısında enflasyona, yoksulluğa, esnaf ziyaretlerine mi ağırlık verecekler? Karşılıklı nezaket ziyaretleri ve iade-i ziyaretler aracılığıyla bir ona bir buna dokunuyorlar ama bazılarının “herkesle her konuyu konuşuruz” demokratiği (!) bacaklarının titremesine yol açıyor olsa bile, en azından şimdilik hepsi “iyileştirilmiş parlamenter sistem” dedikleri bir iddia etrafında toplanmış gözüküyorlar. Parlamenter sistemin “iyileştirilmiş” türüne ilişkin olarak da şimdiye kadar sadece iki ipucu verilmiş durumda kamuoyuna: Kılıçdaroğlu’nun, alternatif hükümet önerilmeden var olan hükümetin gensoruyla düşürülmemesi ilkesi ile Davutoğlu’nun, cumhurbaşkanının partisiz ve tarafsız olması ve onun yetkilerinin başbakanda toplanması kuralı. “Erdoğan var olan anayasayı uygulamıyor ki” dediklerine göre herhalde geri kalan her şeyin zaten mevcut anayasada bulunduğunu düşünüyorlar. Otokrasi mevcut anayasayı kendisine dar görüp yenisini ararken, muhalefet onun icraatlarını bazı “iyileştirmelerle” parlamentonun içine çekmeye çalışıyor.

Meclis içi ve dışındaki burjuva ve küçük burjuva muhalefet kendi davasını “meşru” yollardan başarıya ulaştırabilmek için işçi ve emekçi kitlelerin oylarına müracaat ediyor, tabii ne zaman seçim olursa o ana kadar sabırla beklemelerini tavsiye ederek. O halde soru şu: Emekçi halkın “iyileştirilmiş parlamenter sistemden” kazancı ne olacak? Burada hemen Stalinist ve küçük burjuva

sosyalizminin de katıldığı ortak bir koro yanıt veriyor: Demokrasi! Otokratik rejimin halk kitleleri üzerindeki saldırıları düşünüldüğünde, en azından bu kabul edilebilir bir gerekçe olarak gözüküyor. Alacakları ödenmeyen madencilerin yollarda yürümesine müsaade edilmesi, haklarını talep eden sağlık emekçilerinin caddelerde dövülmemesi, patronunu protesto eden işçinin gözaltına alınmaması, cinsiyetçi saldırılara direnen kadınların, sahtekarların rektör yapılmasına itiraz eden öğrencilerin tutuklanmaması, Kürt siyasetçilerin hapislere tıklanmaması... Saymakla bitmeyecek pek çok hükümet saldırısının durdurulması elbette olumlu gelişmeler olacaktır. Zaten bütün bu mücadeleler burjuva muhalefeti demokrasi lafazanlığına zorlayan gelişmeler. Ama ya bütün bu protestoların, gösterilerin, basın açıklamalarının, direniş çadırlarının ardında yatan nedenler nasıl hallolacak? Sosyal demokrasinin aile yardımı veya kısmi tazminatlı kamulaştırmalar gibisinden önerileri, neoliberal kapitalizmin açtığı daha derin yaralara pansuman işlevi görebilir ama koca bir kapitalist sömürü sistemi ortadayken liberalizmin “demokrasi” çığırkanlığı emekçi halkı yatıştırıp aldatmaktan öte bir anlam taşımaz. “Önce demokrasi” diyen Stalinist okul öğrencilerinin “aşamalar kuramı” burjuva diktatörlüğünün en seçkin karşıdevrimci silahlarından biri.

Kim yapacak?

Ortada son derece ciddi bir sorun var ama kimse açıktan değinmiyor: İster “yeni sivil anayasa” olsun, ister “parlamenter sistem” anayasası veya anayasa değişiklikleri önerisi olsun, bütün bu önerilerin hayat bulması verili meclis aritmetiği içinde çıkmaz sokakta. Yeni anayasa veya anayasa değişikliği önerileri mecliste 360 oya gerek duyuyor ve hiçbir kesim buna sahip değil, yapılacak yeni bir seçimde de bunu elde edebilecek bir gücün olmadığı ortada. Erdoğan şimdiki meclis gruplarına “gelin bunu hep birlikte yapalım” diyerek muhalefeti sıkıştırmaya çalışıyor; muhalefet ise bunu “gündem saptırması” olarak görüp hayalini yeni seçimlere ipotek ediyor.

Ve nedense hiç kimse şu soruyu sormuyor: Yeni bir demokratik anayasa gerekiyor olsa bile, bunun yapımı neden şimdiki meclisi dolduran veya yapılacak yeni bir seçimde oluşacak meclisi dolduracak olan her renkten burjuva ve küçük burjuva

temsilcilere emanet edilsin? Eğer sosyalizm, “Egemenlik kayıtsız şartsız emekçi halkındır” diye başlayacak olan bir anayasanın tarihin zorunluluğu olduğunu kabul ediyorsa, böyle bir temel yasanın ancak işçi ve emekçi halkın ağırlıkta olduğu bir Kurucu Meclis’in ürünü olabileceğinin farkında değil mi? Bu kadar isyan, bu kadar direniş, bu kadar mücadele tüm iktidarı emekçi yığınlar üzerindeki sömürünün derecesini belirlemek için demokrasi cetveli icat eden liberallere teslim etmek için mi veriliyor? “Burjuva muhalefetle kendimizi özdeşleştirmeyelim, onlardan ayrı durup sosyalizm demeye devam edelim, ama onlar hele bir kazansın, sonrasına bakarız” yönündeki bakış açısı devrimci gerçekçilik değil, ihanetin sözde mantık çiçekleriyle donatılıp burjuvazinin ellerine teslim edilmesidir.

Devrimci sosyalizm kendi kendine “yaşasın sosyalizm” sloganları atarak kenara çekilip burjuva demokrasisinin galip gelmesi için dua etmek değildir. Tüm mücadeleciler emekçi kesimlere ülkenin gerçekten demokratik bir anayasaya ihtiyacı olduğunu, ama böyle bir yasanın da ancak işçi ve emekçi kitlelerin ağırlıkta olduğu bir Kurucu Meclis’in ürünü olabileceğini anlatmamız gerekiyor. Tüm işçi, emekçi, kadın ve gençlik örgütlerinin de (partilerden sendikalara, derneklere, platformlara, vb. kadar) kendi talepleriyle birlikte özgürce katılabilecekleri, sıfır barajlı seçimlerle oluşacak bir Kurucu Meclis.

Bundan sonrasını elbette proletaryanın başını çektiği mücadeleler belirleyecektir.